
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ІДЕЙ ІВАНА ОГІЄНКА ЯК ПИСЬМЕННИКА, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ, ПУБЛІЦИСТА

УДК 001(477)Огієнко:811.161.1'373
DOI: 10.32626/2309-7086.2025-22.102-115

Інна Волковинська

*ORCID 0000-0002-6247-8996,
кандидат філологічних наук,
запрошений дослідник,
Університет Гренобль (Альпи, Франція)*

Олександр Волковинський

*ORCID 0000-0002-0490-9743,
доктор філологічних наук, професор,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка*

ПУБЛІКАЦІЇ ІВАНА ОГІЄНКА В ГАЗЕТІ «ГРОМАДСЬКА ДУМКА»: ПОЕТИКА І СТИЛЬ

У статті здійснено аналіз публікацій Івана Огієнка (Іларіона), надрукованих на сторінках газети «Громадська думка» (1906 р.), з метою виявлення особливостей їхньої поетики та індивідуального стилю. Розглянуто тематичний діапазон, жанрову специфіку і мовно-стилістичні засоби, які формують авторське бачення суспільно-політичних процесів початку ХХ століття. Увагу зосереджено на риторичних фігурах, публіцистичній образності, стилістичній напрузі текстів, що поєднує емоційність викладу з публіцистично-аргументованою позицією. У поетиці газетних публікацій Івана Огієнка простежується синтез раціонального й духовно-символічного начала, що передбачає подальшу еволюцію автора в бік релігійно-філософської та перекладацької творчості. Зроблено висновок про цілісність стилю Івана Огієнка, який поєднує: просвітницький пафос, елементи публіцистично-ораторського дискурсу, морально-етичні цінності та визначене соціальне спрямування з емоційною експресією, афористичністю, риторичними

інтонаціями. Логіка авторського викладу ґрунтується на гармонійному і ритмічному чергуванні об'єктивованої інформації та фрагментів з відчутною ліричною забарвленістю. Матеріал статті сприятиме глибшому розумінню ідейно-естетичних засад раннього публіцистичного доробку Івана Огієнка і становлення української інтелектуальної традиції та публіцистики як форми духовного розвитку.

Ключові слова: Іван Огієнко, газета «Громадська думка», поетика, стиль, композиційне кільце, публіцистика, поезія, метр, розмір, рима, сюжет, фейлетон, національна ідентичність.

Газетна публіцистика стала для Івана Огієнка одним із перших майданчиків для формування мовно-стилістичної системи, яка пізніше виразно проявилася в наукових і релігійних текстах. Вивчення цих публікацій дає змогу глибше зрозуміти процес становлення його світогляду, мовної концепції та авторського стилю. Водночас матеріали газети «Громадська думка» репрезентують ширший контекст розвитку української журналістики початку ХХ століття, що робить дослідження поетики та стилю публікацій Івана Огієнка важливим не лише для огієнкознавства, а й для історії української журналістики і публіцистики загалом.

Постановка проблеми. Іван Огієнко є однією з ключових постатей українського національно-культурного відродження початку ХХ століття, чия діяльність охоплює літературну, наукову, публіцистичну, перекладацьку та освітню сфери. Попри значну кількість досліджень, присвячених мовознавчому, богословському та культурно-освітньому доробку вченого, його журналістська практика залишається відносно малодослідженою. Зокрема, публікації Огієнка на сторінках періодичних видань початку ХХ століття, таких як газета «Громадська думка», потребують системного аналізу з погляду їхньої поетики, стилістики та жанрових особливостей.

Газета «Громадська думка» виходила в Києві у 1906 році, була одним із перших легальних українських періодичних видань доби після революції 1905 року. Видання стало трибуною для національно свідомих діячів, які прагнули через друковане слово формувати суспільну думку, плекати українську мову й літературу, осмислювати соціальні та культурні проблеми. Саме на сторінках цього видання Іван Огієнко розпочав свою активну публіцистичну практику.

У сучасному огієнкознавстві активно досліджуються його наукові праці з мовознавства, історії культури, богослов'я та перекладознавства. Безпосередньо об'єкту цього дослідження присвячені праці О. Волковинського [1], М. Тимошика [25; 26] та ін. Ранні віршовані твори Івана Огієнка, що були опубліковані в газеті «Громадська думка», стали об'єктом вивчення у порівняльному аналізі з циклом релігійної поезії «Філософські містерії» [27]. Дослідження газети «Громадська думка» у загальному контексті розвитку української преси й утвердження національної ідеї здійснювали А. Животко [2], А. Кобинець [3]. Попри це, ранні виступи Івана Огієнка на шпальтах «Громадської думки», залишаються недостатньо вивченими. Відсутній системний аналіз поетики, стилістичних домінант та ідейно-тематичного спектра цих текстів. Не приділено питомої уваги жанрово-формальним особливостям журналістських матеріалів Івана Огієнка, що були опубліковані в газеті «Громадська думка».

Стан досліджень свідчить, що науковий інтерес до Івана Огієнка зосереджений переважно на його мовознавчій, богословській і освітній роботі. У той же час, його публікації в газеті «Громадська думка» поки що залишаються у полі менш глибокого аналізу. Це відкриває широкий науковий простір для аналізу поетики і стилю газетних текстів Івана Огієнка, що може стати вагомим внеском в огієнкознавство, історію української журналістики початку ХХ століття, загальну та історичну поетику, стилістику публіцистичних текстів.

Журналістська діяльність Івана Огієнка заслуговує особливої уваги, оскільки стала важливою складовою його формування як інтелектуала й культурного діяча. Його замітки, дописи, віршовані твори, інтерв'ю і статті у «Громадській думці» (зокрема «Містечко Брусилів», «Не питай!..», «Не вірю!..», «Могутній орел», «Літопис забастовочного руху», «Газета на селі» та ін.) засвідчують становлення характерних рис поетики і стилю.

Публіцистика Івана Огієнка посідає важливе місце в історії української інтелектуальної традиції. Його праці, надруковані в періодиці початку ХХ століття, зокрема в газеті «Громадська думка», не лише відображають ідеологічну і культурну ситуацію історичного часу, а й формують національну свідомість читача.

Актуальність дослідження полягає в потребі осмислення поетики і стилю ранніх публікацій Івана Огієнка як важливих елементів індивідуального розвитку і загальної еволюції українського національного дискурсу.

Мета статті зумовлена необхідністю виявити особливості формування поетики і стилю огієнкових публікацій у «Громадській думці»; визначити змістовний і формальний ґрунт, що забезпечив подальше культурно-просвітницьке і наукове зростання митця; з'ясувати роль, яку відіграла рання публіцистика у формуванні світоглядних, мовленнєвих і національно-етичних засад мислення Івана Огієнка. Аналіз його публікацій в газеті «Громадська думка» є важливим кроком до глибшого розуміння еволюції творчої індивідуальності і до відновлення повнішої картини розвитку української журналістики початку ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Газету «Громадська думка» (видавалася з 13.01.1906 р. по 31.08.1906 р.) можна оцінювати як середовище формування національної публіцистики. Видання стало одним із головних органів української періодици початку ХХ століття, що об'єднувало довкола себе провідних інтелектуалів того часу. У цьому виданні Іван Огієнко публікував тексти, присвячені буденним справам українських провінційних поселень (переважно, містечку Брусилів), питанням освіти, культури, політики і суспільного розвитку. Автору вдалося зробити певний внесок у формування авторитетного інтелектуального простору для порушення нагальних проблем національного буття.

За авторством Івана Огієнка і під псевдонімом «Іван Рулька» («І. Рулька») друкувалися невеликі замітки. Містилися вони на четвертій (останній) сторінці випуску в рубриці «Дописи». Перша така публікація з'явилася у сімнадцятому номері газети від 20 січня [20]. Детальний аналіз цієї публікації в контексті національного і загального європейського соціально-культурного розвитку міститься у статті О. Волковинського [1].

Далі в двадцять п'ятому номері від шостого лютого з'явилася політематична замітка, присвячена містечку Брусилів [19]. Автор розпочинає з узагальнення: *«Війна навчила селян читати газети»*. Такий початок створював підстави для наближення інтересів для багатьох регіонів. Життя селян *«радомисьького повіту»* зіставлялося з реаліями національного масштабу. *«Начальство пішло на зустріч потребі селян і кожний день від волосного правління роздається селянам у Брусиліві та по селах нашої волості де-кільки штук газети “Кієвлянин”*. *Нетямущі селяне читають все, що тільки не попадеться їм до рук; але єсть і такі, що від такої милости відхрещуються обома руками»*. Фрагмент просякнутий авторською іронією. Намагання влади нав'язувати лояльний інформаційний продукт жодним чином не цінується як справжня «милість». Турбота про підвищення освіченості селян тлумачиться вдаваною, оскільки пропонується га-

2. Інтерпретація ідей Івана Огієнка як письменника, літературознавця, публіциста

зета була російськомовною і консервативно-монархічного спрямування. Також наголошується на розшарування селянства: одна частина («нетямущі») здатна читати все підряд, інша (національно більш свідомо) відмовляється приймати нав'язану інформацію і починає мислити критично. Іронія і сарказм посилюються завдяки контрасту між офіційними формулюваннями і живим народним мовленням. Основна ідея цього фрагменту – викриття лицемірства влади й акцентування на пробудженні народної свідомості.

Після згадки про селянські уподобання й антипатію до певних видань автор переходить до теми маніфесту «17 октябрю» і цікавиться діяльністю «державної думи». *«Але ... зараз, особливо після того, як наші земські стражники стали ходити з рушницями за плечима, селяне справді думають, що маніфест одмінили»*. Фактично відбувається констатація того, що люди роблять простий висновок: якщо влада знову ходить зі зброєю і залює народ – то жодної свободи немає. Мовлення оповідача за лексикою і за синтаксисом максимально наближене до простонародного.

Потім Іван Огієнко використовує прийом референції (відсилання). Він нагадує читачеві про контекст попередньої замітки і зв'язує між собою два тексти: *«Недавно я писав, що наші безземельні та малоземельні селяне надіялись купити собі землі у пана д., Н. Синельникова»*. Повідомлення про настрої селян від позитивних сподівань на придбання землі пов'язується з посиленням поетичності: *«Селяне були дуже раді цьому і на тисячу ладів міркували, як би залатати великі дірки в своєму неборацькому житті. Над Брусилівом наче зійшло ясне майське сонце, так усім було радісно та весело...»*. Через живописні порівняння, експресивні фрази та народні вислови автор передає оптимізм, легку іронію і близькість до селянської психології.

Неочікуваним, у відповідності до логіки розгортання повідомлення, стає фінал замітки: *«А покіль що, у Брусилів прислано пів сотні козаків... На що? Селяне ніколи не ждали такої милости і ніхто не знає, навіщо їх прислано. Селяне наші були та й зараз є тихі та покірні... – Козаки стали на дворі пана Синельникова»*. Різка зміна оповідного сюжету (майже як у новелі) передає напружену ситуацію та загальну соціальну атмосферу в аспекті подій після 1905 року. Автор поділяє здивування селян перед незрозумілою владною дією (на це вказує займенник «наші») і натякає на потенційний соціальний конфлікт. До того ж, у замітці використовується такий прийом, як композиційне кільце. Про урядову «милість» у безкоштовному поширенні газет йдеться на початку матеріалу, а завершується він згадкою про незрозумілу для селян «милість» у вигляді півсотні присланих козаків. У такий спосіб Іван Огієнко посилює структурну збалансованість тексту і смислове навантаження виразних деталей.

Схожими рисами вирізняються наступні замітки Івана Огієнка про життя у містечку Брусилів і навколо нього. У № 32 від 13 лютого [15] розповідь про стан справ з охороною здоров'я у волості розпочинається зі статистичних даних і перемежовується художньою експресією: *«Наша Брусилівська волость має в собі 24 села, в яких буде до 30 тисяч чоловіка людности. Людям, як і скрізь, живеться погано, біднота та злидота страшенні. Через таке бідацьке життя люде слабують на всякі пошести та хвороби»*. Захворювання і страждання людей безпосередньо мотивуються суспільною ситуацією. Автор акцентує увагу на недоліках соціального ладу і необхідності змін. *«Але тепер що до лікарської допомоги у нас стало трохи лучче. – Оце нарешті у Брусиліві заведено участкову земську лікарню, де і поради і лікарства дають дарем-*

но». Автор підкреслює значну позитивну зміну у житті населення, яке раніше страждало від нестачі медичної допомоги. Підкреслюється значення безкоштовної лікарської допомоги як ознаки соціальної підтримки. Використання елементів народного мовлення наближує текст до світовідчуття селян.

Тема селянської бідності продовжується в замітці у № 47 від 28 лютого [18]. Однак розширюється спектр розгляду соціальних прошарків. Говориться не лише про безземельних селян, але й про кравців (кожухників) і шевців (сапожників). Авторська увага зосереджується на проблемах конкуренції. Розглядається вона не в суто економічних поняттях, а радше – експресивно-емоційних. Це підкреслюється висловами і фразами на кшталт: «з того часу прийшло вже більше сорока років, люду множилося та множилося», «вони ледве тільки животіють з того ремесла», «народ тепер не той, як колись, аби б набігла копійчина, – мерщій тягнеться до пальта, а кожух на його, бачте, вже й не приставе...», «по сусіднім селам позаходилися свої шевці, тай одбили роботу», «ліплять з його аби яки чоботи». Народна лексика і розмовні вислови поєднуються з художніми порівняннями та іронією. Пряму публіцистичну оцінку автор обгортає в об'єктивізм оповіді. Замітка набуває жанрових ознак новели через експресивну лаконічність і малоочікувані переходи від однієї теми до іншої.

Іван Огієнко повертається до теми соціального напруження у № 51 від 4 березня [14]. Мова йде про заборону паном Н. Синельниковим збирати у його лісі хмиз. «Бідним селянам нашого містечка ця заборона – наче гострий ніж у серце». А після повідомлення про рішення поміщика вирубати ліс автор виказує досить емоційне й експресивне побоювання: «Селянам доведеться хоч живими в домовину лізти, коли не буде лісу...». Фраза закінчується обривом, що позначає посилення почуттів, збентеженість і певну розгубленість автора. Він ніби не знає, як далі продовжувати розповідь. Графічним позначенням такого стану стає трикрапка. Звернення «до трикрапки в журналістському матеріалі доречно вважати новаторським. Це дозволило авторові не лише посилювати емоційний пафос тексту, але й активізувати сприйняття читачів. Вони через перерваність мовлення могли долучатися до авторських роздумів, або ж заповнювати проміжки власними міркуваннями, коментарями, переживаннями» [1, с. 217].

Дещо несподівано у № 63 від 18 березня з'являється віршований твір «Не питай!...» за підписом «Іван Рулька» [23]. Це був суботній випуск, що могло зумовити редакційний вибір для публікації цього тексту. Прикметно, що вірш міститься на другій сторінці під лінією відрізу. Традиційно це місце в «Громадській думці» відводилося фейлетону. Так, в одну зі спростувань говориться: «В надрукованому в числі 159 “Гром. Думки” фельетоні: “Українська періодична преса” зроблено прикру помилку» [24]. Матеріал, що називається фейлетоном, вміщено на другій і третій сторінці під лінією відрізу [13]. Тому й розташування огієнкового віршованого твору на місці фейлетону підкреслювало його художню вартість і суспільну значимість.

Особливо популярною з поезії «Не питай!...» стала перша строфа:

*Не питай, чого в мене заплакані очі,
Чого завше втікаю я в гай
Та блукаю по темних лісах до півночі,
Не питай, не питай!.. [23, с. 2].*

Ця строфа набула неабиякої популярності у фольклорі і стала частиною народної пісні. А ось інші строфи цього поетичного твору менш знані. «Не питай!...» у повному варіанті слугує радше за зразок громадянської, а не ін-

тимної лірики. Твір також організований за принципом композиційного кільця. Остання строфа перегукується з першою:

*Коли гляну кругом по селу – тільки й бачу, –
Зневажається рідний наш край...
..Не питай же мене, чого часто я плачу,
Чого завше сумний... Не питай!... [23, с. 2].*

Композиційне кільце у цьому випадку створює ефект циклічності подій і часу. Завдяки прийому абстрактно-символічні події ніби приречені на повторення і повернення до висхідного моменту. У вірші виражено любов до рідного краю, біль за його страждання та байдужість людей. Автор через образи-символи («пута», «сліплю-небораці», «справжнєє море» сліз, «обідрана хата») закликає до духовного пробудження і відповідальності за долю Батьківщини. Поезія сповнена щирого патріотизму, що супроводжується елегійним пафосом.

Головні поетичні особливості тексту «Не питай!...» криються в його метрі і розмірі. Поезія написана вільним анапестом, досить рідкісним для українського віршування. Ще одна індивідуалізована риса – поєднання анапесту з жіночими римами (частіше в українській поезії зустрічається анапест з чоловічими римами). Анапест з жіночою римою отримує підйомне, енергійне звучання. Рядок звучить м'якше, ніж за чоловічої рими (де наголос на останньому складі). Жіноча рима додає співучості, плавності, легкості. Текст набуває ознак ліричності і пісенності з органічними наповненням поетичними образами руху, природи, настрою. У підсумку Іван Огієнко створив досить оригінальний поетичний текст, у якому суворо не дотримується кількість стоп у рядку. Трапляються вірші двох-, трьох- і чотирьохстопового анапесту. Рядки, що римуються, мають неоднакову довжину. Посилюється виразність звучання і мелодійність. Завдяки анапесту (| ∪ ∪ — |) ритм залишається підйомним, висхідним: наростає до кінця строки. Звучить енергійно, динамічно, піднесено. У строфах з посиленою соціальною тематикою – заклично або героїчно. Нагадує рух, марш, біг або хвилювання. Анапест часто використовується для пісенного, героїчного або ліричного звучання. Іван Огієнко завдяки вільному розміру надав тексту більш природне і мелодійне звучання, близьке до народної пісні чи розмовної мови. Ритмічна гнучкість поезії «Не питай!...» (а особливо в першій строфі, де найбільше варіантів кількості стоп – трапляються двох-, трьох- і чотирьохстопові вірші) сприяла гармонійному поєднанню для ліричних, мелодійних, драматичних ефектів. Автор створив ефект «співучого потоку», природно-пісенної інтонації.

У пасхальному випуску газети за № 75 від 2 квітня опубліковано віршований твір «Не вірю!...» за підписом «Іван Рутька» [22]. Від імені обраного персонажа-маски автор виказує ознаки духовної кризи і сумніву щодо справедливості зменого світу:

*Не вірю, що з мертвих воскрес Бог Розп'ятий,
Не вірю, хоч вірить хотів, –
Бо ворог Його скрізь панує заклятий,
Скрізь вільно катує братів ...*

У цих та інших рядках відчувається внутрішній протест проти соціального зла, лицемірства, байдужості. Жорстока дійсність зіставляється з гострим духовним конфліктом звичайної людини, яка прагне вірити, але бачить навколо панування зла і неправди. Через біблійні образи автор показує зневіру, біль і розчарування, що водночас є проявом високого сумління та заклик до пробудження людяності.

Поетія «Не вірю!..» написана різностопним (4/3) амфібрахієм (| ◡ — ◡ |) з чергуванням жіночих і чоловічих рим. На відміну дактиля або анапеста, що краще підходять для енергійного чи урочистого втілення теми, амфібрахій добре передає спокійні, лірико-мелодійні настрої, умиротворення, задумливість. Амфібрахій уважається більш природним метром для української мови, що підтверджується практикою Лесі Українки, О. Олесея, П. Тичини та ін. Іван Огієнко наслідує традиції органічного поетичного мовлення та, водночас, привносить до нього несподівані ефекти. У рядку «Не вірю, що з мертвих воскрес Бог Розп'ятий» ритмічна узгодженість дещо порушується: | ◡ — ◡ | ◡ — ◡ | ◡ — — | ◡ — ◡ |. У третій стопі з'являється бакхій (| ◡ — — |), який використовувався в гімнах, піснях на честь бога Вахса. У давньогрецькій і латинській метриці бакхій застосовувався в урочистих, піднесених або емоційно напружених текстах, часто — у хоральних піснях. У новоєвропейських мовах (зокрема українській) бакхій не є основною стопою, бо ритм із двома посліп'ями наголошеними складами не природний для слов'янської мови. Однак у цьому випадку бакхій стає ефективним ритмічним ходом для створення особливої експресії.

Поетичні спроби Івана Огієнка продовжуються. У № 77 від 6 квітня на місці фейлетону друкується поезія «О, краю мій милий» за підписом «І. Рутька» [16]. Цей твір так само організовано за композиційним кільцем. У першій строфі визначається лірична експозиція:

*О, краю мій милий,
Пригнічений краю!
В холодній Сибірі
За тебе вміраю...*

Остання строфа фіксує розв'язку:

*А я ... не вернуся
До рідного краю ...
В холодній Сибірі
Закутий вміраю...*

Вірш передає глибоку любов до рідної землі, символізує біль вигнання, який помирає далеко від дому. Ліричний герой приймає смерть, але його думки присвячені незламності національного духу, вірності і жертвності за Україну. Поетія сповнена трагізму, патріотизму і ліричного напруження.

Цей твір написаний двостопним амфібрахієм (| ◡ — ◡ | ◡ — ◡ |). Заголовковий рядок цієї поезії «О, краю мій милий» наповнений відчутною ритмічною експресією. Він розпочинається зі стопи антибакхія (| — — ◡ |), що має сильний початок (два послідовні наголоси), через що звучить урочисто, рішуче, «ударно». Ритм поступово «спадає» до кінця стопи. Антибакхій уживали в урочистих хорах, трагічних одах або як варіацію в складних метричних формах. Як і бакхій, антибакхій не входить до поширених стоп. В українській поезії антибакхій майже не трапляється як самостійна метрична форма. Два наголоси посліп'ї не надто природні для нашої мови. Але як вставна ритмічна стопа антибакхій здатен підсилити звучання, створювати своєрідний емоційний «удар». Сильне проголошення початку вірша з двома наголошеними складами має урочисте і закличне звучання.

У № 89 від 20 квітня знову під лінією відрізу міститься поезія «Могутній орел» за підписом «Іван Рутька» [21]. Образи-символи «могутній орел», «кайдани», «клітка» стають лейтмотивними, забезпечують функціонування композиційного кільця. Через образ закутого орла автор показує трагедію волелюбної особис-

тості, яка страждає в неволі й від байдужості людей. Трагізм ситуації посилюється оцінно-експресивною лексикою («регочуть», «скубуть», «виколюють», «потроцяться»). Автор засуджує людську жорстокість і рабську психологію. Головна думка зводиться до тези, що справжня сила знаходить прояв у свободі духу, навіть перед загрозою невідомої смерті. Поезія вирізняється символізацією життєвого матеріалу, алегоризмом, антитезою між свободою і неволею.

Завершується публікація віршованих творів Івана Огієнка в № 99 від 1 травня. Там за підписом «Іван Рулька» у фейлетонній частині міститься поезія під енергійним і рішучим заголовком «Доволі!...» [17]. Цей номер присвячений «святую пролетаріату». Початок твору Івана Огієнка співзвучний з означеною темою:

*Невольники, люде голодні і голі
Діждались великого свята...*

У соціальну проблематику автор влітає інтимні інтонації:

*Доволі! Насильство зрадливе хай гине,
Хай вільно панує любов!...*

Це призводить до посилення загальнолюдських мотивів. Поезія сповнена оптимізму і віри в оновлення світу на засадах любові і добра. Автор прославляє свободу, рівність і любов між людьми, засуджує жорстокість і гноблення. Вірш звучить як гімн визволеному люду, як заклик до братерства і добра.

Поезії «Могутній орел» і «Доволі!...» мають різне тематичне спрямування. Та попри це їх єднає однакова ритмічна природа. Обидва твори написані різностопним (4/3) амфібрахієм. Чергування довшого і коротшого віршів урізноманітнює ритміку. У довгих рядках є достатньо матеріалу для формування думки, а короткі вірші її підкреслюють або завершують інтонаційно. Чергування 4- і 3-стопного амфібрахію робить вірш мелодійним, живим і співучим, надає ритмічній варіативності та емоційного підйому, підкреслює ключові слова або паузи, наближаючи вірш до пісенного та природного ритму мови. Ця метрична форма набуває ознак універсальності в поетичному доробку Івана Огієнка часів публікації в газеті «Громадська думка».

На наступному етапі співпраці з «Громадською думкою» Іван Огієнко повертається до прози. Однак суттєво розширює жанровий діапазон. Він пише не лише замітки, але й аналітичні статті, інтерв'ю, хроніки (літописи). У № 134 від 13 червня вперше друкується матеріал за підписом «І. Огієнко» [7]. Після авторського повідомлення про приїзд на малу батьківщину «посла до Державної Думи» А. Ф. Грабовецького вміщено розповідь одного із селян і його розмови з гостем. Іван Огієнко використовує прийом обрамлення, коли авторський текст розпочинає і завершує матеріал, оповідь персонажа складає основну частину. Такий прийом надає можливість аргументувати власний висновок: «*Приїзд Грабовецького підняв настрій по всіх сусідніх селах. Частіше б навідувались посли до своїх виборців!...*». Головна думка проголошується з публіцистичною прямою.

У № 149 від 30 червня за підписом «Іван Огієнко» вже на першій сторінці міститься початок статті «Забастовочний рух (З Радомисльського та Сквирського повітів)». Автор лаконічно визначає загальну атмосферу: «*Останніми часами у нас по всіх місцях є тільки дві балачки – про Думу та про забастовку. І доволі почать в одному селі, як вона через день-два шириться і перекидається на всі сусідні села*» [9, с. 1]. Навіть у коротких фразах відчувуються риси, притаманні стилю Івана Огієнка: наближення автора до читача («у нас»), використання народної лексики («балачки», «почать»), метафоричність мовлення (забастовка «шириться і перекидається»). Автор розглядає життя

українського села на початку ХХ століття в широкому суспільному аспекті. До уваги беруться не лише національні чи культурні прояви, але й економічно-соціальні та морально-етичні. Ось розповідь про ставлення до тих людей, що погоджуються працювати за меншу плату: *«А після того, як в деяких селах штрейкбрехерам (людям, що не вважають на забастовку) дали доброї прохуханки, охота йти на роботу до чужого пана зовсім пропала. Здебільшого таким штрейкбрехерам у нас селяне псують геть усю чисто городину; в деяких місцях їх палять і б'ють»* [9, с. 2]. Автор фіксує досить своєрідне пробудження класової та громадянської свідомості. Відчувається захоплення від селянської солідарності і взаємопідтримки, моральне засудження зрадництва («штрейкбрехерів»). Увага читача акцентується не на окремих випадках, а процесі пробудження селянської активності. Іван Огієнко створив зразок соціально-публіцистичного реалізму з деталізованим описом народного життя, риторикою справедливого обурення, емоційною близькістю до селян.

Тема страйку захопила Івана Огієнка. Він її деталізує впродовж наступних чотирьох статей як «Літопис забастовочного руху». Автор одразу вдається до прийому референції: *«З того часу, як я подав першу статтю (Гром. Думка № 149), забастовка мало не скрізь вже скінчилась. Але ж до мене дійшли цікаві відомості з деяких сіл і я їх подаю тепер»* 4, с. 3]. Цей своєрідний лід виконує одразу декілька функцій: відтворює для читача контекст, допомагає зрозуміти передісторію подій і пов'язані факти; посилює довіру до поданої інформації; налагоджує зв'язки між матеріалами; створює засади для об'єднання серії статей в тематичний цикл.

Після наведеної деталізованих описів з місць, Іван Огієнко робить власні узагальнення: *«По всіх наших селах в забастовочному рухові помічалось одне й те ж явище: по великих селах забастовки провадилися не стало, скоро кінчались, домагання селян здебільшого не задовольнялись; в деяких місцях забастовка тільки починалась, як тут і припинялась з самого початку. Зате по селах невеликих вона сходила дуже лагідно, додержувалась до кінця, покіль пани не згоджувались задовольнити домагання селян. Робилося так через те, що в селах невеличких людям було дуже легко зібратись, щоб обміркувати свої домагання; в таких місцях селяне збирались мало не що-вечора й радились. По великих же селах такої однотайности не було»* [5, с. 3]. Автор подає цікавий приклад соціальної аналітики у формі журналістського спостереження. У матеріалі змальовується психологія народу як прояв колективної згуртованості, що суттєво впливає на ефективність боротьби. Ще зовсім молодий Іван Огієнко постає уважним дослідником народного життя. У нього соціологічне мислення поєднується з глибокою симпатією до боротьби за встановлення справедливості. Автор не просто фіксує факти, а аналізує причини і закономірності поведінки селян.

Одна зі статей «Літопису забастовочного руху» наближається до оповідання. Текст наповнений діалогами, що чергуються з авторською оповіддю. Персонажі зображуються об'єктивно: *«Селяне не злякались драгунів, і пан мусів пристати на домагання селян. Драгуни вели себе пристойно, не чинили насильств, не покривдили нікого з селян. — Робить до пана за малу ціну не йдть, — казали драгуни селянам. Але як пан приведе чужих робочих, то ви їх не займайте, бо нас примусять стріляти у вас...»* [6, с. 3]. Автор намагається бути максимально об'єктивним. Однак відчувається його розуміння позиції «пристойних» драгунів і симпатії до селян, що їх «не злякались». Репортерська тональність оповіді допомагає концентрувати увагу на фактах. Емоційна забарвленість тексту наближає матеріал до сприйняття свідомими національними елементами.

Два матеріали Івана Огієнка «У посла А. Ф. Грабовецького» [8] і «Розмова з б. депутатом А. Грабовецьким» [10] друкуються на місці фейлетону (під лінією відрізу). Таке розташування відповідає тематиці і пафосу цих публікацій. Соціальна гострота мінімізована, оповідь ведеться у спокійній і виваженій тональності. Матеріали більше схожі на оповідання з відповідними елементами сюжету: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка. Містяться фрагменти, які можна вважати не обов'язковими з точки зору розкриття головної теми: *«Розкажу напоследок ще одну пригоду з своєї подорожі, бо вона виявляє настрої наших селян»* [8, с. 3]. Проте, такі оповідки додають особливої емоційної теплоти, навіть посилюють ліризм оповіді. Не даремно ж матеріали публікувалися на місці фейлетону. Поліжанрова природа публікацій Івана Огієнка проявляється не лише завдяки розташуванню матеріалу на газетній шпальті. Наявність подібних фрагментів, що ведуть до розгалуження сюжету, можна розцінювати як прояв асоціативної композиції, що є однією з головних жанрових ознак фейлетону.

У номерах 176 і 177 публікується стаття «Газета на селі» за підписом «І. Огієнко-Рулька». Звернення до подвійного антропоніму мотивується бажанням автора зберегти впізнаваність серед читачів, які все знали його за псевдонімом, і водночас засвідчити відповідальність за власні тексти. Друга з цих статей закінчується промовистим висновком: *«Таким чином ми бачимо, що газета потроху протоптує собі шлях до читача-селянина. Чесна газета, наче промінь ясного сонця, освічує селянинові його гірке життя й показує йому способи вигоїти його болячки. І в той день, коли чесна газета і добра книжка захоплять собою всіх наших селян, тоді, “яко тает віск от лица огня”, зникне вся темрява селянського життя, і висохнуть усі ті величезні болота бруду, які вкривають ще й досі нашу Україну. Висохнуть болота, а з ними й такі людозненавні газети, як “Кієвлянинь”, “Правда Божія”, “Світова Зірниця” пропадуть і тільки чесна газета матиме широкий шлях на село...»* [12, с. 1]. Максимальне узагальнення стає яскравим прикладом публіцистичного стилю з елементами художнього піднесення. Текст сповнений емоційності, у ньому є окаянізм, епітетні структури, метафори, порівняння. Автор використовує виразні ритмічні конструкції, анафори, повтори, звукову евфонію. Такі засоби художності й емпатичності посилюють суспільно-політичний пафос. Іван Огієнко палко доводить, що газета може стати важливим засобом у пробудженні свідомості, боротьбі з невіглаством, встановленні соціальної справедливості.

Висновки. Аналіз публікацій Івана Огієнка в газеті «Громадська думка» засвідчує, що його журналістська діяльність поєднує риси публіцистики, художнього письма й науково-просвітницького дискурсу. Іван Огієнко апробував власну стилістичну систему, у якій публіцистична аргументація органічно поєднана з поетичною образністю. Його тексти відзначаються високим рівнем структурної організації, що виявляється, наприклад, у частому використанні композиційного кільця як засобу змістової та ритмічної єдності. Завдяки композиційному кільцю початкова теза, образ або метафора повертаються у фіналі, але вже з новим смисловим наповненням. Така організація посилює ефект завершеності, глибини, циклічності розгортання думки.

Стиль публікацій Івана Огієнка характеризується емоційно-експресивним забарвленням, метафоричністю, ритмізацією синтаксису, наявністю елементів звукової організації. Такі прийоми створюють ефект поетичного звучання навіть у межах фейлетону або газетної статті. Фейлетонність посилюється іронією і сатирою, що допомагає викривати гірку правду і соціальні

виразки суспільства. Особливу роль відіграє поєднання раціонального й емоційного начал: публіцистичний аргумент завжди підтримується естетичною формою і моральним імперативом.

Отже, поетика і стиль публіцистики Івана Огієнка вирізняються поєднанням художнього й аналітичного мислення, гуманістичним пафосом і високим рівнем мовленнєвої майстерності. Його творчість у газеті «Громадська думка» демонструє зрощення журналістського тексту з поетизованою формою публіцистичного висловлювання, що зближує елементи поезії, фейлетону і публіцистичного матеріалу. Для ранніх публікацій Івана Огієнка загалом притаманні: логічна і вивірена структура викладу, опора на живу традицію народного мовлення, афористичність і експресивність вислову, а також морально-етичне забарвлення тексту й апелювання до уявлень про соціальну справедливість. Саме така синтетичність визначає місце Івана Огієнка як одного з провідних творців модерної української публіцистичної поетики початку ХХ століття.

Список використаних джерел і літератури:

1. Волковинський О. С. Журналістський дебют Івана Огієнка в газеті «Громадська думка»: соціально-культурологічний контекст. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Том 36 (75). № 3. Ч. 2. С. 214-220. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.3.2/32> URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/3_2025/part_2/34.pdf.
2. Животко А. Історія української преси. München: Ukrainisches Technisch-Wirtschaftliches Institut, 1989–1990. 334 с.
3. Кобинець А. В. «Громадська думка» / «Рада» (1905–1914 pp.) – перша щоденна українськомовна газета Наддніпрянської України: утвердження національної ідеї: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. Київ, 2005. 222 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kobynets_Alla/Hromadska_dumka_Rada_1905-1914_rr_-_persha_schodenna_ukrainskomovna_hazeta_Naddnyprianskoj_Ukrainy.pdf?
4. Огієнко І. Літопис забастовчного руху. *Громадська думка*. 1906. № 154. Четверг, 6 липня (юля). С. 3
5. Огієнко І. Літопис забастовчного руху. *Громадська думка*. 1906. № 163. Неділя, 16 липня (юля). С. 3.
6. Огієнко І. Літопис забастовчного руху. *Громадська думка*. 1906. № 167. П'ятниця, 21 липня (юля). С. 3.
7. Огієнко І. Приїзд депутата А. Ф. Грабовецького. *Громадська думка*. 1906. № 134. Вівторок, 13 червня (іюня). С. 3.
8. Огієнко І. У посла А. Ф. Грабовецького. *Громадська думка*. 1906. № 157. Неділя, 9 липня (юля). С. 2–3.
9. Огієнко Іван. Забастовочний рух (З Радомисльського та Сквирського повітів). *Громадська думка*. 1906. № 149. П'ятниця, 30 червня (іюня). С. 1–2.
10. Огієнко Іван. Розмова з б. депутатом А. Грабовецьким. *Громадська думка*. 1906. № 189. Четверг 17 серпня (августа). С. 2–3.
11. Огієнко-Рул'я І. Газета на селі. *Громадська думка*. 1906. № 176. Вівторок, 1 серпня (августа). С. 1–2.
12. Огієнко-Рул'я І. Газета на селі. *Громадська думка*. 1906. № 177. Середа, 2 серпня (августа). С. 1.
13. П-ський Л. Українська періодична преса. *Громадська думка*. 1906. № 159. Середа, 12 липня (юля). С. 2–3.
14. Рул'я І. Брусілов, київської губернії. *Громадська думка*. 1906. № 51. Субота, 4 березія (марта). С. 4.

2. Інтерпретація ідей Івана Огієнка як письменника, літературознавця, публіциста

15. Руцька І. М. Брусилов, (київської губернії). *Громадська думка*. 1906. № 32. Понеділок, 13 лютого (февреля). С. 4.
16. Руцька І. О, краю мій милий... *Громадська думка*. 1906. № 77. Четверг 6 квітня (апріля). С. 2.
17. Руцька Іван. Доволі!... *Громадська думка*. 1906. № 99. Понеділок, 1 травня (мая). С. 2.
18. Руцька Іван. м. Брусилов (київської губернії). *Громадська думка*. 1906. № 47. Вівторок, 28 лютого (февреля). С. 4.
19. Руцька Іван. Містечко Брусилов (київської губернії, радомисьського повіту). *Громадська думка*. 1906. № 25. Понеділок, 6 лютого, (февреля). С. 4.
20. Руцька Іван. Містечко Брусилов, (київської губ. радомисьського повіту). *Громадська думка*. 1906. № 17. П'ятниця, 20 Січня (Января). С. 4.
21. Руцька Іван. Могутній орел. *Громадська думка*. 1906. № 89. Четверг, 20 квітня (апріля). С. 2.
22. Руцька Іван. Не вірю!.. *Громадська думка*. 1906. № 75. Неділя 2 квітня (апріля). С. 2.
23. Руцька Іван. Не питай!... *Громадська думка*. 1906. № 63. Субота, 18 березія (марта). С. 2.
24. Спростовання помилки. *Громадська думка*. 1906. № 162. Субота, 15 липня (юля). С. 2.
25. Тимошик М. Іван Огієнко – співробітник газет «Громадська думка» та «Рада». *Національна періодика початку ХХ ст.: розвиток і реалізація української національної ідеї*. Київ, 2006. С. 10–11.
26. Тимошик М. С. Іван Огієнко як співробітник газет «Громадська думка» та «Рада». *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ, 2007. Т. 26. С. 29–35. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2210>
27. Тимошик М. С. Поетична творчість Івана Огієнка. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта (збірка наукових праць)*. Кам'янець-Подільський, 2008. 300 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-10514.html>

References:

1. Volkovynskiy, O. S. (2025). Zhurnalistskiy debiut Ivana Ohiiienka v hazeti «Hromadska dumka»: sotsialno-kulturolohichniy kontekst. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Filolohiia. Zhurnalistyka*. Т. 36 (75). № 3. Part 2. S. 214–220. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.3.2/32> URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/3_2025/part_2/34.pdf. (in Ukr.).
2. Zhyvotko, A. (1989–1990). *Istoriia ukrainskoi presy*. München: Ukrainisches Technisch-Wirtschaftliches Institut. (in Ukr.).
3. Kobynets, A. V. (2005). «Hromadska dumka» / «Rada» (1905–1914 rr.) – persha shchodenna ukrainskomovna hazeta Naddnpiianskoi Ukrainy: utverdzhennia natsionalnoi idei (Candidate dissertation). Kyiv. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kobynets_Alla/Hromadska_dumka_Rada_1905-1914_rr_-_persha_schodenna_ukrainskomovna_hazeta_Naddnpiianskoi_Ukrainy.pdf (in Ukr.).
4. Ohiienko, I. (1906, July 6). Litopys zabastovochnoho rukhu. *Hromadska dumka*. № 154. S. 3. (in Ukr.).
5. Ohiienko, I. (1906, July 16). Litopys zabastovochnoho rukhu. *Hromadska dumka*. № 163. S. 3. (in Ukr.).
6. Ohiienko, I. (1906, July 21). Litopys zabastovochnoho rukhu. *Hromadska dumka*. № 167. S. 3. (in Ukr.).
7. Ohiienko, I. (1906, June 13). Pryzhd deputata A. F. Hrabovetskoho. *Hromadska dumka*. № 134. S. 3. (in Ukr.).
8. Ohiienko, I. (1906, July 9). U posla A. F. Hrabovetskoho. *Hromadska dumka*. № 157. S. 2–3. (in Ukr.).

9. Ohiienko, Ivan. (1906, June 30). Zabastovochni rukhy (z Radomyslskoho ta Skvyrskoho povitiv). *Hromadska dumka*. № 149. S. 1–2. (in Ukr.).
10. Ohiienko, Ivan. (1906, August 17). Rozmova z b. deputatom A. Hrabovetskym. *Hromadska dumka*. № 189. S. 2–3. (in Ukr.).
11. Ohiienko-Rulka, I. (1906, August 1). Hazeta na seli. *Hromadska dumka*. № 176. S. 1–2. (in Ukr.).
12. Ohiienko-Rulka, I. (1906, August 2). Hazeta na seli. *Hromadska dumka*. № 177. S. 1. (in Ukr.).
13. P-skyi, L. (1906, July 12). Ukrainska periodychna presa. *Hromadska dumka*. № 159. S. 2–3. (in Ukr.).
14. Rulka, I. (1906, March 4). Brusilov, Kyivs'koi hubernii. *Hromadska dumka*. № 51. S. 4. (in Ukr.).
15. Rulka, I. (1906, February 13). M. Brusylov, Kyivs'koi hubernii. *Hromadska dumka*. № 32. S. 4. (in Ukr.).
16. Rulka, I. (1906, April 6). O, kraiu mii mylyi... *Hromadska dumka*. № 77. S. 2. (in Ukr.).
17. Rulka, Ivan. (1906, May 1). Dovoli!... *Hromadska dumka*. № 99 (1). S. 2. (in Ukr.).
18. Rulka, Ivan. (1906, February 28). m. Brusylov (Kyivs'koi hubernii). *Hromadska dumka*. № 47. S. 4. (in Ukr.).
19. Rulka, Ivan. (1906, February 6). Mistechko Brusylov (Kyivs'koi hubernii, Radomyslskoho povitu). *Hromadska dumka*. № 25. S. 4. (in Ukr.).
20. Rulka, Ivan. (1906, January 20). Mistechko Brusylov (Kyivs'koi hub., Radomyslskoho povitu). *Hromadska dumka*. № 17. S. 4. (in Ukr.).
21. Rulka, Ivan. (1906, April 20). Mohutnii orel. *Hromadska dumka*. № 89. S. 2. (in Ukr.).
22. Rulka, Ivan. (1906, April 2). Ne viriu!.. *Hromadska dumka*. № 75. S. 2. (in Ukr.).
23. Rulka, Ivan. (1906, March 18). Ne pytai!... *Hromadska dumka*. № 63. S. 2. (in Ukr.).
24. Sprostuvalennia pomylky. (1906, July 15). *Hromadska dumka*. № 162. S. 2. (in Ukr.).
25. Tymoshyk, M. (2006). Ivan Ohiienko – spivrobotnyk hazet «Hromadska dumka» ta «Rada». *Natsionalna periodyka pochatku XX st.: rozvytok i realizatsiia ukrainskoi natsionalnoi idei*. Kyiv. S. 10–11. (in Ukr.).
26. Tymoshyk, M. S. (2007). Ivan Ohiienko yak spivrobotnyk hazet «Hromadska dumka» ta «Rada». *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*. T. 26. S. 29–35. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2210>. (in Ukr.).
27. Tymoshyk, M. S. (2008). Poetychna tvorchist Ivana Ohiienska. In Ivan Ohiienko i suchasna nauka ta osvita (collection of scientific works). Kamianets-Podilskyyi, 300 p. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-10514.html>. (in Ukr.).

Inna Volkovynska, Oleksandr Volkovynskyy

IVAN OHIENKO'S PUBLICATIONS IN THE NEWSPAPER «HROMADSKA DUMKA»: POETICS AND STYLE

The article analyzes Ivan Ohiienko's (Ilarion) publications printed in the newspaper *Hromadska Dumka* (1906) with the aim of identifying the peculiarities of their poetics and individual style. It examines the thematic range, genre specificity, and linguistic and stylistic devices that shape the author's vision of the socio-political processes of the early 20th century. Attention is focused on rhetorical figures, journalistic imagery, and the stylistic tension of the texts, which combines emotionality of presentation with a journalistic and reasoned position. The poetics of Ivan Ohiienko's newspaper publications reveal a synthesis of the rational and spiritual-symbolic principles, which foreshadows the author's further evolution towards religious-philosophical and translational creativity. The conclusion is made about the integrity of Ivan Ohienko's style, which combines: educational pathos, elements of journalistic and oratorical

discourse, moral and ethical values, and a definite social orientation with emotional expression, aphorisms, and rhetorical intonations. The logic of the author's presentation is based on the harmonious and rhythmic alternation of objective information and fragments with a noticeable lyrical coloring. The material of the article will contribute to a deeper understanding of the ideological and aesthetic foundations of Ivan Ohienko's early journalistic work and the formation of the Ukrainian intellectual tradition and journalism as a form of spiritual development.

Keywords: Ivan Ohienko, newspaper «Hromadska Dumka» (Public Opinion), poetics, style, compositional ring, journalism, poetry, meter, size, rhyme, plot, feuilleton, national identity.

Отримано: 12.09.2025 р.

УДК 821.161.2.–31.09.Ян

DOI: 10.32626/2309-7086.2025-22.115-122

Жанна Горіна

ORCID 0000-0001-5875-3601,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
української філології і методики навчання фахових дисциплін,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»*

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ЧИТАННЯ РОМАНУ ЮРІЯ ЯНОВСЬКОГО «МАЙСТЕР КОРАБЛЯ»

Автор витлумачує інтертекстуальне читання як новітню стратегію рецепції й аналізу роману Юрія Яновського «Майстер корабля», яка дозволяє розкрити його новаторську за художньою формою, модерну за сюжетом і мовно-стилістичними експериментами специфіку. Доведено, що інтертекстуальний потенціал досліджуваного роману забезпечується чотирма епіграфами, наданими мовою оригіналу, переосмисленням образів, мотивів і сюжетів світової літератури, тяжінням до ритмічності, візуалізації, пісенності, а також активною настановою письменника на діалогічність, що передовсім простежується в монтажній кінематографічності мовної структури роману.

Ключові слова: інтертекст, інтертекстуальне читання, інтертекстуальність, техніка кіномонтажу, роман «Майстер корабля», Юрій Яновський як новатор.

Постановка проблеми. Буремні часи 20-их років минулого століття, як відомо, характеризувалися розбудовою української державності, утвердженням національного культурно-мистецького контексту, сміливими поетичними експериментами, новаторством у прозі й драматургії, театральному і кіномистецтві, становленням нової урбаністичної літератури. Юрій Яновський – український письменник, драматург, редактор і сценарист ВУФКУ, військовий журналіст, один із найбільш яскравих майстрів української культури 1920-х років. У 1925–1926 рр. він працював художнім керівником на Одеській кінофабриці і цей період зафіксував у своєму новаторському за художньою формою, модерному за сюжетом і мовно-стилістичними експериментами дебютному романі-містифікації «Майстер корабля», який, власне, охоплює зміщені часові і просторові площини, будується на переплетінні багатьох сюжетів та історій: від процесу зйомок фільму про море